Мені вже двадцять шість років, я інженер-електрик на кораблі далекого плавання, нежонатий і вже чотири роки нещасливо закоханий. Ні, ні, прошу не перебивати. Бачите, трагедія моя в тому, що сам покинув дівчину, за якою тепер сходжу з розуму. Еге ж, три роки тому був я щасливий, закоханий і мав одружитись. І в той день, коли ми мали призначити термін нашого шлюбу, я відмовився від своєї коханої. Але не буду забігати наперед. Я був тоді студентом п'ятого курсу політехнічного інституту, вона вчилася на четвертому курсі театрального. Познайомились ми зовсім просто: на одному студентському вечорі попросив я її до танцю, потім провів додому — і з того вечора вибирав дороги, якими вона ходила.

Це була дівчина... Ні, ви не думайте, що закоханість зробила мене сліпим. Відколи ми розлучились, я міг десять разів протверезитись і прозріти, проте я до сьогоднішнього дня залишаюся при своєму. Це була дівчина, якій рівної я не зустрічав досі.

Коли йдеться про її зовнішність, то я мушу сказати, що її врода не зразу впадала в вічі. Вона була гарна тією гармонійною, тонкою красою, що потребувала свого знавця. Не всім подобаються малі на зріст, тендітні, з блідим обличчям дівчата.

Я й сьогодні не можу сказати, що в неї були якісь особливі очі, хода, усмішка, руки. Вона здавалася такою, як і всі, доки не заговорить. Тоді її трохи скісні сірі очі спалахували фосфоричними вогниками, алебастрово-бліде лице світилося такою виразистою мімічною грою, що її можна було легко зрозуміти без особливих зусиль з її боку. До того ж вона завжди горіла якимись щораз новими творчими ідеями. Треба додати ще, що вона готувалася на режисера-постановника, навіть, здається, підробляла трохи режисурою по робітничих клубах. Одне слово, я, хлопчисько з технічним, так би мовити, ухилом, весь закрутився в орбіті її творчих фантазій. По-первісному дика, чиста, по-дитячому правдива, вся сповнена радістю від самого процесу буття, вона нагадувала молоду рись.

Мені залишалося всього кілька місяців до диплома, і я часто думав про те, що з такою подругою життя моє завжди буде цікавим, радісним.

Правда, ми не говорили ніколи про одруження, але це розумілося само собою. Хочу сказати, що ми не потребували домовлятись про такі справи, і в цьому була особлива краса. Проте ми мали виконати таку формальність, як запис у загсі, і треба було призначити день для цієї процедури. Моя дівчина вважала, що з цього приводу не варт здіймати шуму. От, як стоїмо, так і підемо, зареєструємося, а звідтіль — зразу на пляж.

— Чудово, — як завжди, не заперечив я їй. — Але я хотів би про наш намір повідомити наших батьків. В мене мама, як знаєш, а в тебе... — І щойно тепер до мене дійшло, що так був зачарований самою її істотою, що навіть не поцікавився, хто її батьки. З мене, видно, було досить, що вони подарували мені таке чудове створіння, яким була моя рись.

— А в мене нема батьків, — сказала на те і при тому так якось подивилася на мене, що мені аж ніяково стало.

— Що ж, тоді напишемо до тітки чи дядька.

— Нема в мене ні тітки, ні дядька, ні діда, ні баби.

Я здогадався нарешті, що моя кохана — вихованка дитячого будинку.

— Гаразд, — намагався я вийти з незручного становища. — Тоді напишемо спільного листа директорові будинку, в якому ти виховувалася.

Її очі в одну мить зайнялись недобрим вогником, звузилися, вона відкрила рот, але нічого не сказала. Я мав враження, що саме в тій хвилині вона витримала бій сама з собою.

— А я не з дитячого будинку, я… з трудколонії, до твого відома.

Ну й от, мушу вам сказати, що саме тоді я вперше дізнався про страшну, нищівну силу слова. Впало одне слово "трудколонія" — і тайфун прошумів над нами. За одну мить не стало ні її, ні мене. Ми обоє, бодай я це так відчував, були вже інші. Неймовірна річ, щоб одне слово могло накоїти стільки непоправного лиха. Ви розумієте, я завжди вважав себе за передову людину. Я ж теоретично допускав, що людина, особливо в роки юності, може схибити з правильного шляху, виправитись, і пізніше з таких бувають якраз повноцінні люди… Я враховував той факт, що її дитинство проходило саме в роки війни, але все це — тільки теорії. А на саму згадку, що моя чиста рись могла ночувати колись з бездомними волоцюгами десь під мостом, і взагалі… Ні, це було понад мої сили. Хай мене чорт візьме, я ж читав і захоплювався Макаренком! Мене опанувало щось таке, що було сильніше за мій розум, за мої почуття до неї. Я дивився на свою дівчину і був не в силі хоч би слово видушити з себе. Та вона й без того прочитала на моєму обличчі вирок для нашого кохання. Минула болісна, страшна хвилина, поки вона промовила густим, здушеним від сліз голосом:

— Ти не любив мене ніколи…

Я мовчав, хоч те, що говорила, була чорна неправда. Я ж любив мою дівчину. Навіть тепер, після майже чотирьох років, можу сказати, що любив її, як ніколи до неї і після неї.

Приволікшись додому, я не міг собі ради дати, просто божеволів. Я проклинав і лаяв себе останніми словами, навіть плював би на себе, коли б це було фізичко можливо, а проте нічого не міг зробити з собою. Перед моїми очима ставали-виринали тепер картини, від яких мороз ішов по шкірі.

…Більше ми не зустрічались. Я не пішов до неї, а вона була занадто горда, щоб шукати зустрічі зі мною.

Скориставшись з того, що серед призначень було одне місце електрика на кораблі Північного флоту, я попросився туди.

Після трьох років я повернувся в рідне місто і вже не застав її там.

Знайомі місця роз'ятрили в серці не один спогад. І тут усвідомив я собі, як по-дурному і жорстоко повівся з коханою дівчиною. Мені стало ясно, що нам треба за всяку ціну зустрітись ще раз і серйозно поговорити.

Я взявся розшукувати мою кохану… і оце кілька місяців тому зовсім випадково натрапив на її слід.

Влітку цього року дізнався я від одного знайомого, що в туристському таборі над Черемошем він бачив мою дівчину, а може, тільки подібну до неї.

Розуміється, я негайно вибрався в Карпати. І треба було, щоб над Прутом захопила нас повінь і ми, пасажири, цілих три дні чекали переправи автобуса на той бік.

Ця пригода звела мене ближче з симпатичним лікарем приблизно моїх років. Набалакавшись досхочу, ми вкінці почали розважати себе переказами різних пригод. Коли прийшла черга до мене, я розповів знайомому власну любовну трагедію. Ви розумієте — мій біль без угаву шукав собі виходу.

Коли я розповів так, як оце вам, лікар задумався, а потім сказав:

— Який збіг обставин! Я знаю точнісінько таку саму історію. З тією тільки різницею, що дівчина та була не вихованкою у трудовій колонії, а працювала там художнім керівником. А своєму хлопцеві вона навмисне сказала неправду, щоб, либонь, перевірити глибину його почуттів…

— А ім'я... ім'я вашої знайомої! — нерозумно вихопилося в мене.

— Ім'я не змінюють. Воно в неї те ж, що й було, а прізвище змінила...

Для мене стало все ясно. Навіть те, що вилив я свою наболілу душу ні перед ким іншим, як перед чоловіком моєї безнадійної любові. Моє перше враження? Не знаю, як сказати. Я мав тоді тільки одне чітке бажання: залишитись на самоті.

Симпатичний лікар зрозумів мене. Буркнувши "пробачте", він залишив мене самого, і коли я пізніше прийшов попрощатися з ним, тактовно не здивувався.

Моя мета була досягнута.

Я віднайшов свою кохану — і міг повертатися додому.

1949